

Integrationspolitiskt program

2017-05-31

Bakgrund

Styrelsen för Liberalerna Stockholms stad fattade 2016-11-30 beslut om att tillsätta bland annat en integrationspolitisk arbetsgrupp inför representantskap under våren 2017.

Att ingå i gruppen utsågs Richard Bengtsson (sammankallande), Gulan Avci, Amela de la Cruz, Cecilia Elving, Robert Hannah, Amanda Lökvist, Sophia Metelius, Sabine Petersson, Burhan Yildiz och Ann-Katrin Åslund.

Arbetsgruppen presenterade ett förslag till program för integration och utsatta områden som styrelsen behandlade 2017-05-08. Styrelsens förslag behandlades av Liberalerna Stockholms stads representantskap 2017-05-31. Detta program är resultatet av representantskapets behandling.

Liberalerna Stockholm stads program för integration och utsatta områden

Människan är ständigt stadd i rörelse. Vi flyttar mellan landsdelar och länder, för arbete, trygghet, kärlek, studier eller nya erfarenheter. Vår ekonomi, vårt välstånd och vår frihet är beroende av de impulser som en ökad globalisering och rörlighet för med sig. Länder som sluter sig helt kan inte i längden ha dynamiska och växande ekonomier.

Ur denna rörelse uppstår det möten, mellan människor med olika kultur, bakgrund och värderingar, och mellan människor och samhällsinstitutioner som kan verka främmande. Att lära sig leva i ett nytt land, att bygga sig ett hem här, med bostad, arbete, familjeliv och samhällsgemenskap, är en process som ställer krav både på den enskilde och på samhället. Den processen, genom vilken människor som invandrat hit blir en del av det svenska samhället, och dess medborgerliga och demokratiska gemenskap, är integration.

Hösten 2015 kom det fler personer till Sverige än på mycket länge. De flydde från kriget i Syrien, från mördarsekten IS, från fattigdom och utsatthet i Afghanistan, från en eritreansk regim som använder sina medborgare som gratis arbetskraft.

Men de flydde också till något: till ett land som haft fred i 200 år och som har kunnat ge dem tak över huvudet och en fristad. De flydde till en demokrati som garanterar samma lagar för alla, där var och en får göra som man vill så länge man inte stör andras frihet, och där all offentlig makt utgår från folket och utövas med saklighet och opartiskhet. Vi ska vara stolta över att så många velat söka sin framtid i Sverige och Stockholm.

Flyktingsituationen 2015 var på många sätt unik. På mycket kort tid kom många människor, inte minst många ensamkommande barn. Men Sverige var ett invandringsland sedan långt tidigare, och kommer att fortsätta vara det under överskådlig framtid. Vi får inte tro att en förändrad migrationspolitik, eller förändrade migrationsmönster, gör att behovet av integrationsinsatser försvinner.

Det är Stockholm som måste visa vägen för en förbättrad integration. Här finns det en dynamisk arbetsmarknad och stor efterfrågan på arbetskraft, och hit söker sig många människor. Stockholm är sedan länge en invandringsstad – nästan var tredje person har rötterna i ett annat land. Men här är också problemen med bostadsbrist, otrygghet och utanförskap större än på många andra håll. Skillnaderna mellan olika stadsdelar är stora.

De liberala ambitionerna om jämlikhet och likvärdiga förutsättningar utmanas när trångboddheten ökar, när sociala problem växer, när hedersnormer och odemokratiska och ojämställda värderingar styr, när stadsdelar och områden präglas av kriminalitet och människor riskerar att hamna i isolering och utanförskap. Vi måste med kraft bekämpa att dessa parallellsamhällen uppstår, med andra normer och regler än dem som gäller i resten av det svenska samhället.

Samtidigt finns det också i dessa områden många människor som bär på en stor initiativkraft, idéer och vilja till förändring. Vi måste ge dem möjlighet att göra verklighet av sina drömmar och bidra till en positiv samhällsutveckling. De förorter som i vissa kretsar målas upp uteslutande som källor till problem, har för många utgjort grunden till ett bra liv.

Varje person har rätt att bli bemött som en unik individ med sina drömmar och önskningar. Att motverka att rasism och främlingsfientlighet sprider sig, liksom fördomar om nyanlända och andra med utländsk bakgrund, är självklart för oss liberaler.

Integration för oss liberaler syftar ytterst till samma mål som all annan politik: varje människas frihet att forma sitt eget liv. Assimilering, att varje ny samhällsmedlem måste följa exakt de sedvänjor eller den livsstil som majoriteten i samhället har, är inte målet för oss. Till slut finns det heller ingen annan som kan avgöra om någon känner sig som en del av det nya samhället: det måste var och en bestämma själv.

Integrationsinsatser i strikt bemärkelse vänder sig normalt sett till nyanlända, det vill säga personer som har haft uppehållstillstånd i högst två år. Men behovet av insatser för att ge varje person som har kommit till Sverige friheten att forma sitt eget liv slutar oftast inte efter två år. Därför behandlar vi i detta program även förslag som går bortom den omedelbara etableringsfasen.

En liberal integrationspolitik ger var och en de verktyg som behövs för att växa, försörja sig själv och fullt ut delta i det svenska samhället. Vi utgår ifrån varje människas potential och egna ansvar och att alla vill anstränga sig för att bli del av vårt land. Därför fokuserar vi på en arbetsmarknad som öppnas för fler, en skola som ger alla barn förutsättningar att klara kunskapsmålen och en välfungerande bostadsmarknad. Men det räcker inte. Liberal integrationspolitik handlar också om att befästa de liberala och demokratiska värderingar som präglar vårt land.

I många avseenden har Sverige bra förutsättningar för integration, exempelvis genom att vi har ett kostnadsfritt utbildningssystem där alla tillförsäkras utbildning av samma kvalitet. Lagstiftningen lägger jämfört med andra länder få hinder i vägen för den som snabbt vill komma i arbete.

Men tröga strukturer inom framförallt arbetsmarknaden och bostadsmarknaden, liksom regelverk som har försvårat en effektiv samverkan mellan myndigheter på statlig och kommunal nivå, utgör ett hinder för integrationen.

För förbättrad integration krävs omfattande reformer på statlig nivå inom dessa och andra områden. Regeringen har tyvärr visat ett mycket litet intresse för sådana reformer. De reformer som har skett har oftast varit ett resultat av att Liberalerna och Alliansen drivit regeringen framför sig.

Vi liberaler är fast övertygade om att det går att lyckas. De människor som under årens lopp kommit hit från andra länder, oavsett om de flytt eller sökt sig hit av andra skäl, har gjort Sverige rikare. I dag bor här människor med rötter från världens alla hörn och här talas världens alla större språk. Det ger oss stora möjligheter på en global marknad. Det finns en oerhörd potential i att människor kommer till vårt land och till Stockholm. De nya svenskar som går till jobbet varje dag, som driver egna företag och anställer andra, som är riksdagsledamöter, generaldirektörer och föreningsledare, visar att hindren på vägen till Sverige är långt ifrån oöverstigliga. Vi står också inför det faktum att fler och fler blir äldre samtidigt som en allt lägre andel av befolkningen befinner sig i arbetsför ålder. Att fler kommer till Sverige och jobbar är viktigt för vårt framtida välstånd. Men då måste också fler få chansen att komma i jobb.

Det krävs reformer som säkrar en bra skola och bra uppväxtvillkor, enkla vägar till jobb och större möjligheter att få en bostad. Och det krävs att offentliga myndigheter upprätthåller svensk lag och de grundläggande värderingar denna vilar på, i hela samhället. Det du håller i din hand är våra förslag på de reformer som behövs för att Stockholm ska kunna ta emot och integrera framtidens stockholmare, såväl idag som lång tid framöver. I den här rapporten fokuserar vi på reformer som ligger inom Stockholms stads och landstingets beslutanderätt vilka baseras på Liberalernas integrationspolitiska program Stärk individen och motverka parallellsamhällen. Förslagen är en viktig del av den liberala reformagenda som vi hoppas få genomföra om vi får väljarnas förtroende i valet 2018.

Arbetsmarknad

Egen försörjning är avgörande för att vara en del av det svenska samhället. Därför är arbetsmarknadspolitiken helt central för integration. Det tar allt för lång tid för nyanlända, särskilt kvinnor, att komma i arbete och arbetskraftsdeltagandet bland utrikes födda är för lågt.

Arbetsmarknadspolitik är i grunden en statlig angelägenhet, inte en kommunal. Samtidigt påverkas kommunerna eftersom den statliga arbetsmarknadspolitiken i dagsläget inte levererar. De viktigaste reformerna för att fler nyanlända ska komma i arbete är inte särlösningar, utan en generell politik för jobb och tillväxt: sänkta skatter på arbete, enklare regler för företagande och en utbildningspolitik som ger kunskaper för framtidens ekonomi. Samtidigt måste nyanlända få verktygen, som språk och utbildning, för att komma i egen försörjning.

Skillnaderna i arbetskraftsdeltagande och arbetade timmar hos utrikes födda kvinnor och män är oacceptabelt stora. Kvinnor och män måste ha samma möjligheter och mötas av samma förväntningar och krav. Vårnadsbidraget ska inte återinföras eftersom det bidrog till att kvinnor hölls utanför arbetsmarknaden, sänkte deras inkomster och försvårade integrationen.

Möjligheten att bli företagare och förverkliga affärsidéer är en frihetsfråga. Egenföretagande är många gånger en förbisedd nyckel till egen försörjning, samtidigt som möjligheterna här är stora. Nya svenskar måste få goda möjligheter att starta företag för att förverkliga sina idéer och få användning för den erfarenhet de bär på. Föreningslivet spelar en stor roll för att ge nyanlända de nätverk som behövs för att kunna starta och finansiera småföretag.

Den som är arbetslös och får stöd från det offentliga ska förväntas söka jobb och ta de jobb som erbjuds. Att tacka nej till erbjudet arbete ska leda till indragen eller sänkt ersättning från det offentliga.

Stadens roll är att korta vägen till arbete genom jobbtorg och gå före genom lokala startjobb och ökade incitament att gå från bidrag till jobb. Kvinnor och män måste bemötas med samma förväntningar och krav på egen försörjning.

Ansvar för svenska för invandrare (SFI) samt vuxenutbildning ligger på kommunal nivå. Det är positivt att SFI de senaste åren genomgått förändringar som lett till större individ- och nivåanpassning samt bättre kopplingar till yrkeslivet. Det är viktigt att det arbetet fortsätter.

SFI och vuxenutbildning upphandlas idag enligt lagen om offentlig upphandling (LOU), där vissa utförare väljs ut. Detta har lett till överklagade och havererade upphandlingar och osäkerhet hos elever när befintliga utförare har förlorat upphandlingar.

1. Kopplingen mellan SFI och arbete ska tydliggöras än mer. SFI ska bli än mer flexibelt och kunna kombineras med yrkesutbildning, studier och praktik. Yrkes-SFI-utbildningar på gymnasienivå bör införas. Även föräldralediga ska erbjudas svenskundervisning där Svenska med baby är ett bra exempel som bör främjas.
2. Staden bör samarbeta med universitet och högskolor i regionen för att skapa specialiserade och yrkesinriktade utbildningar inom SFI och snabbspår samt göra det möjligt för personer med akademisk utbildning att komplettera sin utbildning.
3. För bättre mångfald och långsiktighet bör SFI och vuxenutbildning upphandlas med lagen om valfrihetssystem (LOV) istället för enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Stockholms stad bör bidra till mer forskning om SFI för att förbättra kunskapen om SFI:s effekt och effektivitet.
4. Nyanlända som vill starta företag hindras ofta av brist på lokaler. Staden ska planera för butikslokaler och tillåta en mer flexibel markanvändning i företagsområden. Stockholm ska också hjälpa mikroföretag med lokaler där det finns möjlighet genom så kallade företagsväxthus och företagsinkubatorer. Stockholms offentliga mark skulle kunna utnyttjas mycket bättre för att främja verksamheter såsom foodtrucks och torghandel.

5. Personer med långvarigt beroende av försörjningsstöd har idag rätt att undanta 25 procent av arbetsinkomster från beräkningen av rätten till ekonomiskt bistånd, så kallad jobbstimulans. Staden bör gå före och höja jobbstimulansen från 25 procent till 40 procent för att öka incitamenten att gå från bidrag till jobb.
6. Ungdomar som får sommarjobb i stadens regi bör normalt erbjudas arbete i en annan stadsdel än där de bor. Vidare bör stadsdelsförvaltningarna erbjuda ungdomar möjlighet att göra sin prao på förvaltningen.
7. Ett nytt jobbtorg för validering av nyanlända bör inrättas som samverkar med Arbetsförmedlingen, yrkeshögskolan, Universitets- och högskolerådet och branschorganisationer med syfte att underlätta för nyanlända att snabbt komma i jobb.
8. Staden ska anställa fler ungdomar och nyanlända med yrkesintroduktionsanställningar som kombinerar arbete med utbildning eller handledning.
9. Staden liksom staten måste flytta ut fler förvaltningar och myndigheter till ytterstaden för att där bland annat bidra till fler jobb. Stadens arbete med förvaltningsflyttar bör fullföljas bland annat genom att utbildningsförvaltningen flyttar till Tensta.
10. Staden bör ta initiativ till lokala startjobb där unga upp till 23 år och nyanlända de första fem åren anställs med en ingångslön på mellan 14 000 och 16 000 kronor och slopad arbetsgivaravgift. Startjobben ska inte ersätta befintliga anställningar.
11. Nyföretagande är en nyckel till integration. För liberaler är det en prioriterad uppgift inom integrationspolitiken att verka för bättre möjligheter till nyföretagande.
12. Det måste bli lättare att starta och driva företag till exempel genom förenklade tillståndsprocesser och förbättrad vägledning av staden. Samarbete med exempelvis Nyföretagarcentrum, Drivhuset och civila samhället är viktigt.
13. Fler utrikes födda kvinnor måste komma i jobb. Staden måste säkerställa att kvinnor och män möts av samma förväntningar och krav till exempel på egen försörjning. Det uppsökande arbetet av kvinnor som står utanför arbetsmarknaden måste förstärkas.
14. Staden ska med stöd av civilsamhället erbjuda nyanlända med tidigare yrkeserfarenhet en professionskollega som syftar till att ge insikt i hur arbetsmarknaden ser ut för respektive yrke.
15. Grundläggande språkkunskaper i svenska är viktiga både för möjligheten att tillgodogöra sig vidare utbildning och för att snabbare träda in på svensk arbetsmarknad. Svenskundervisning bör därför erbjudas samtliga som ansöker om asyl, så snart de ansökt.

Utbildning

Skola och utbildning är den viktigaste nyckeln till ett liv i frihet. De kunskaper elever tar med sig från skolan är avgörande för att lägga grunden för det kommande yrkeslivet och medborgarskapet. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och garanteras en skolmiljö med trygghet och studiero.

Duktiga lärare spelar en avgörande roll för att förmedla kunskap. De bästa lärarna ska finnas för de barn som behöver det mest. Därför måste möjligheterna till karriär- och löneutveckling vara som störst i skolorna med svårast förutsättningar. Resurser till skolan ska fortsatt fördelas utifrån socioekonomiska utmaningar.

Att skapa riktigt bra och attraktiva skolor är också helt avgörande för att lyfta utsatta områden och göra dessa stadsdelar mer socioekonomiskt blandade.

Många av de nyanlända barnen och ungdomarna är i högstadie- eller gymnasieåldern, och de kommer till Sverige med väldigt varierande förkunskaper. De står inför särskilt stora utmaningar när det kommer till att snabbt lära sig svenska och komma ikapp sina inrikes födda jämnåriga i de viktigaste ämnena. De måste få den undervisningstid de behöver för att hämta in kunskaper.

Friskolereformen har gjort att barn och föräldrar kan välja en skola utanför den egna stadsdelen. Samtidigt är användningen av valfrihet mindre utbredd bland föräldrar med utländsk bakgrund. Ett aktivt skolval, där man måste välja skola, bidrar till att öka medvetenheten om de alternativ som finns.

Kommunerna ansvarar för tillsyn av fristående förskolor vilket inkluderar religiösa förskolor. Liberalerna vill införa ett stopp för nya religiösa friskolor och förskolor. Befintliga religiösa skolor bör inte ges tillstånd att utöka antalet elever.

16. Nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning anpassad till deras förkunskaper. Nyanlända elever ska genomgå en kunskapscreening, för att avgöra förkunskaper och eventuellt stödbehov.

17. Fler förberedelseklasser ska startas på skolor runt om i staden för att stärka nyanlända elevers kontakt med det svenska samhället. Målsättningen ska alltid vara att eleven så snart som möjligt börjar i vanlig klass, med det stöd hen behöver. För nyanlända elever som kommer till Sverige under sommaren ska sommarskola finnas. För nyanlända elever som kommit tidigare under året ska sommarlovet halveras så att deras undervisningstid förlängs. Rektor ska också ha mandat att omdisponera tidsplanen för att prioritera kärnämnen som svenska och matematik.

18. Nyanlända ska ha rätt till modersmålsstöd, studiehandledning och modersmålsundervisning. Genom den anpassade studieplanen ökas antalet lektioner i svenska samtidigt som studiehandledning ska ges i övriga ämnen. Stockholms stad ska erbjuda det antal timmar undervisning för nyanlända elever som anges i Skolverkets allmänna råd.

19. Barnets rätt till undervisning måste garanteras och skollagens regler upprätthållas. Föräldrarna ska inte få bestämma att en elev inte får ta del av till exempel simundervisning eller sex- och samlevnadskunskap med hänvisning till religion eller kulturell bakgrund. Föräldrar som håller sina barn borta från delar av skolans undervisning ska skyndsamt kontaktas i syfte att få eleverna tillbaka till undervisningen.

20. Gömda och papperslösa barn har rätt att få gå i skola i staden, och skolorna ska ge barnen rätt stöd. Barns rätt till utbildning måste fredas..

21. För att säkerställa att fler familjer tar del av valfriheten ska ett aktivt val av grundskola införas i Stockholm. Det bidrar till att öka informationen och medvetenheten hos de familjer som idag inte gör ett aktivt val. Det ska finnas valfrihetsrådgivning som kan hjälpa familjer att fatta ett aktivt val. En icke-valsprincip måste finnas för de barn vars familjer ändå inte gjort ett val.

22. Kommunala skolor ska kunna frångå närhetsprincipen i begränsad omfattning för att få till stånd en jämnare fördelning av nyanlända och asylsökande i skolorna på samma sätt som de fristående skolorna kan frångå kösystemet.

23. Särskilda karriärtjänster med garanterad löneutveckling i utsatta områden måste införas. Utöver fler lärare behövs fler elevhälsoteam, med kuratorer och skolsköterskor, som kan bidra till att minska skillnaderna i ohälsa mellan barn i olika stadsdelar.

24. Förskolans betydelse för barns utveckling, inte minst språkträning för nyanlända barn, är central. Förskolor i ytterstaden bör särskilt arbeta med att främja barns möjligheter att lära sig svenska. Barn till föräldralediga och arbetslösa bör ha rätt att delta i förskolans verksamhet upp till 30 timmar i veckan. Öppna förskolan möjliggör för barn och föräldrar att träffa andra och träna svenska språket, och ska främjas.

25. Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap till eleverna men för att skapa en fungerande helhetsmiljö för barn i utsatta områden måste samverkan ske med föräldrar, sjukvård, socialtjänst, polis och föreningsliv. Skolorna måste ha tillräckliga resurser för att kunna bedriva detta arbete utan att det påverkar den ordinarie undervisningen.

26. Stockholms stad bör i samverkan med länets högskolor ta fram särskilda kurser i pedagogik, ledarskap samt trygghet och studiero för lärare som vill arbeta i skolor där man har svårt att nå kunskapsmålen.

27. Staden måste särskilt granska att förskolor såväl i teori som i praktik lever upp till läroplanens bestämmelser om demokrati, individens frihet och integritet samt jämställdhet mellan könen.

28. För att uppmuntra lärare och rektorer att söka sig till tjänster i skolor i utanförskapsområden ska dessa ges bättre löne- och arbetsvillkor. De skickliga lärarna ska ledas av de skickligaste rektorerna. För att det ska vara möjligt måste rektorerna kunna bilda dessa "superteam" vid sidan av dagens organisation och tjänstebefattningar.

29. Elever som bedöms klara gymnasieprogram på engelska ska kunna läsa detta och samtidigt läsa in svenska på grundskolenivå.

30. Skolan ska finnas till för alla. Skolans arbete med demokratisk värdegrund och kunskap mot antisemitism, islamofobi, homofobi, hederskultur och andra former av intolerans måste förstärkas. Särskilt viktigt är att förmedla de värderingar om jämställdhet och varje persons rätt till självbestämmande över sin egen kropp som är centrala i det svenska samhället.

Sociala frågor och sjukvård

Socialtjänstens uppgift är att se till att alla barn växer upp under trygga levnadsförhållanden. Betydelsen av den uppgiften kan inte överskattas, inte minst när det handlar om familjer som har flytt från svåra omständigheter och som står inför en stor uppgift att komma in i det svenska samhället.

Tyvärr befinner sig den sociala barn- och ungdomsvården sedan länge i en mycket utsatt situation, såväl i Stockholm som i andra delar av landet. Personalomsättningen är hög, inte minst inom stadsdelsnämnderna i ytterstaden. Unga och oerfarna socialsekreterare får hantera svåra ärenden, utan tillräcklig handledning eller introduktion. Konsultkostnaderna ökar kraftigt.

Mottagandet av ensamkommande barn och unga och placeringen av dem i familjehem skedde under pressade omständigheter när trycket för ett par år sedan var som störst. Det har lett till att placeringarna inte alltid har hållit den kvalitet som krävs. I slutändan innebär det att en del barn har hamnat i olämpliga hem och inte fått den omsorg de behöver. Problemet förvärras av att barn har placerats i andra kommuner och andra län, vilket försvårar uppföljningen.

Hälsa är en viktig och ofta förbisedd integrationsfråga. Hälsan är i genomsnitt sämre hos utrikes födda än hos inrikes födda. Det leder till fysiska och psykiska besvär för den enskilde, men också till lägre livslön och försenad etablering i samhället. Ohälsa riskerar också att föras vidare till kommande

generationer, som därmed får en sämre start i livet än andra barn. Därför måste arbetet inom folkhälsa och hälsopedagogik stärkas. Inte minst det uppsökande arbetet måste förbättras.

Det så kallade Rinkebyprojektet är ett konkret exempel på framgångsrikt förebyggande arbete genom ett samarbete mellan landstinget och Stockholms stad. I korthet innebär det att BVC och socialtjänsten erbjuder alla förstagångsföräldrar i området sex gemensamma hembesök som en utökning av det ordinarie BVC programmet. Projektet har visat sig ge effekt i form av mer delaktighet i samhället samtidigt som föräldrar har fått stöd i deras föräldraskap, där papporna inkluderas på ett tydligt sätt. Liberalerna vill att Rinkebymodellen sprids till fler socialt utsatta områden.

Många nyanlända barn och unga mår såväl fysiskt som psykiskt dåligt. Skolan och socialtjänsten måste ha ökad beredskap att se till att nyanlända barn som uppvisar tecken på fysisk eller psykisk ohälsa får hjälp av sjukvården och/eller psykiatrin.

31. Det råder en brist på kvalitetssäkrade familjehem. Kvalitetssäkringen av placeringar av barn utanför det egna hemmet måste fortsatt vara ett prioriterat område. Alla barn har rätt att komma till ett hem som förmår ge dem en bra uppväxt. Inget barn får placeras i ett hem som inte har godkänts. De hem för ensamkommande, vars barn har avvikit eller påträffats i utsatta miljöer (exempelvis i narkotikakretsar) ska omgående granskas. Det förutsätter informationsutbyte mellan polis, socialtjänst (i Stockholm och andra kommuner) samt personal på fältet.

32. Barn som placerats hos närstående har samma rätt till en god uppväxtmiljö som andra barn och kvaliteten i dessa placeringar ska särskilt säkras. Det är viktigt att familjehem har kompetens att bemöta barn som placerats på grund av hedersproblematik i det ordinarie hemmet.

33. Barnäktenskap och tvångsäktenskap kan aldrig accepteras. Inget barn under 18 år ska kunna räknas som gift i Sverige – även om äktenskapet har ingåtts utomlands. Socialtjänsten ska aldrig placera barn som blivit gifta i sina ursprungsländer tillsammans med sin ”make/maka”. De som riskerar att giftas bort eller har blivit bortgifta måste få kunskap om sina rättigheter och vart de kan vända sig för att få hjälp.

34. Stockholm har placerat många ensamkommande barn i andra kommuner. Dessa kommuner har i många fall i sin tur placerat barn i Stockholm. Sådana korsvisa placeringar gör det onödigt svårt att följa upp placeringarna. Staden ska verka för att fler barn tas om hand av den kommun där de bor, utan att det leder till att enskilda kommuners ärendemängd ökar orimligt mycket.

35. Lönerna för socialsekreterare inom barn- och ungdomsvården måste höjas för att garantera en stabil personalsituation och minska personalomsättningen. Detta gäller i synnerhet för socialsekreterare som har särskild kompetens i arbetet med nyanlända och ensamkommande barn. Det bör vidare finnas specialiserad utbildning för socialsekreterare inom detta område.

36. Invandrare riskerar ofta att tappa det nya landets språk när de blir äldre. Det är viktigt att äldre kan få hemtjänst eller boende på sitt språk. Genom att värna valfriheten kan det bli möjligt att tillhandahålla mer nischade alternativ inom boende och hemtjänst.

37. Oförmåga att kommunicera med stadens personal skapar osäkerhet hos nya svenskar och leder också till att stadens resurser inte används på bästa sätt. Det är också oacceptabelt att till exempel barn ska behöva tolka åt sina föräldrar. Stockholms stad ska ta fram riktlinjer som garanterar rätten att använda tolk i kontakt med stadens verksamheter, såväl i egen regi som upphandlade. Landstinget ska säkerställa att inget barn ska behöva tolka åt sina föräldrar i samband med myndighetskontakter eller vårdbesök.

38. Socialtjänsten har en viktig roll att spela vad gäller vägen in till samhället för de som kommer nya till Sverige och för de som lever med till exempel hedersnormer. Stockholms stad bör ta fram en app som på ett enkelt sätt förklarar de rättigheter man har vad gäller självbestämmande, relationer och

sexualitet i Sverige, på de vanligaste språken. Det kan handla om såväl text som illustrationer, poddar och filmer där samhällsinformation illustreras på ett lättfattligt sätt. Detta bör också vara ett prioriterat ämne inom samhällsorienteringen.

39. Stärkt kompetens om nyanlända och asylsökandes hälsa behövs i hela sjukvården, men framförallt i primärvården och psykiatri. Ett forskningsinstitut kring nyanländas och asylsökandes hälsa bör inrättas och en nationell handlingsplan behövs.

40. Hälso- och sjukvården ska prioritera de som har störst behov och rikta insatser till särskilt utsatta grupper. Människors förmåga att förvärva, förstå och tillämpa hälsorelaterad information behöver stärkas. Detta kan ske genom att vården grundlägger god kontakt redan i samband med den hälsokontroll som ska erbjudas tidigt under asylprocessen.

41. Öka kompetensen i psykiatrisk och somatisk vård för traumatiserade flyktingar för att bättre möta psykisk ohälsa, skador och kronisk smärta orsakad av krig och tortyr. Kunskapen om posttraumatiskt stressyndrom måste öka inom äldreomsorgen. Kompetensutveckling om PTSD behövs vid utredning av demens.

42. Lokalt förankrade hälsoambassadörer ska rekryteras och utbildas för att arbeta förebyggande och hälsofrämjande i socioekonomiskt utsatta områden. Genom att utbilda hälsoambassadörer som sedan verkar genom kyrkor, moskéer och andra lokalt förankrade föreningar kan information om hälsorisker nå samhällsgrupper och även individer som tidigare varit svåra att nå.

43. Bättre information till nyanlända om vanliga reaktioner och symptom på trauma ökar individens kontroll över den egna hälsan. Samarbetet mellan Stockholms stad och landstingets hälsokommunikatörer är viktigt. Samlokalisera landstingets och kommunens verksamhet i familjecentraler där behov finns, för att öka tryggheten för både personal och brukare.

44. Ge gravida och nyförlösta flyktingar vård och stöd utifrån deras behov – och barn en egen kontaktperson. MVC och BVC ska stötta traumatiserade mammor och pappor i deras föräldraskap. Sprid Rinkebyprojektet till fler delar av staden.

45. Stadens anställda samt gode män ställs inför svåra situationer när man å ena sidan ska ge stöd och hjälp till ensamkommande unga, och å andra sidan ska förbereda dem på att deras asylansökan kan komma att avslås. Staden har ett stort ansvar att ge dem det stöd de behöver för att kunna agera professionellt och samtidigt med empati. Det är viktigt att gode män har information om skyldigheterna och gränserna för deras uppdrag.

46. Kulturtolksdoulor inom förlossningsvården utgör ett värdefullt stöd till mödrar som behöver stöd på sitt modersmål och ska uppmuntras.

Bostäder

Bostadssegregationen är ett betydande samhällsproblem och ett hinder för integrationen. Stockholm växer, vilket är positivt, men samtidigt är bostadsbristen stor. Även om byggtakten på senare år har ökat så ökar även befolkningen. Det behövs en generell bostadspolitik som underlättar byggandet och som leder till nödvändiga flyttkedjor. Här behövs Liberalernas förslag om regelförenklingar i byggprocessen, sänkt flyttskatt och friare hyressättning i nyproduktion.

Den näst intill hundra procentiga dominansen av hyresrätter i vissa områden och den totala dominansen av bostadsrätter i andra områden måste brytas. Vi vill ha fler hyresrätter men vi vill också att det ska finnas bättre valmöjligheter att äga sin bostad i alla stadsdelar. Med en större mångfald av

boendeformer - små och stora lägenheter, hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter och småhus - kommer människor att kunna bo kvar när livet tar nya vändningar, och fler människor kommer att överväga att bosätta sig där. Vi måste också göra upp med miljonprogrammets syn på stadsbyggnad och bygga bra och trevliga miljöer med väl fungerande skola, bibliotek och annan service i alla delar av staden.

Trångboddheten är ett utbrett problem framförallt i vissa delar av staden. Trångboddhet får stora sociala konsekvenser och innebär också en ojämlikhet i uppväxtvillkor. Barn som bor trångt har mycket svårare att göra läxorna och drabbas oftare av ohälsa.

Stockholm ska ta sitt ansvar och ta emot de nyanlända som blivit anvisade från Migrationsverket. Det förutsätter dock en rad åtgärder som tillfälliga bostäder i såväl ytterstaden som innerstaden, att tomställda lokaler som staden förfogar över används för boende och att det erbjuds attraktiva villkor till dem som vill hyra ut sina lägenheter till nyanlända.

47. Bygg modulbostäder med tillfälliga bygglov liksom andra former av genomgångsbostäder och studentbostäder. Modulbostäder bör byggas i både ytterstaden och innerstaden. De ska inte byggas i för stora enheter utan smälta in i existerande miljöer och ha en god kringmiljö till exempel med tillgång till idrottsytor, kollektivtrafik och lokaler för småskalig verksamhet. Minst var femte ny modulbostad ska vara en studentbostad vilket bidrar till en bättre blandning av olika boendeformer. Utrymmen som tidigare varit bostäder men som nu används för annat ändamål ska återställas till bostäder, så kallad återbostadisering.

48. Förenkla för privatuthyrning. Privatpersoners upplåtelse av den egna bostaden eller delar av denna är ett viktigt komplement till den ordinarie bostadsmarknaden och måste förenklas. Det ska vara enkelt för privatpersoner att bygga Attefallshus eller separata ingångar för att möjliggöra uthyrning. För att underlätta för privatpersoner att hyra ut till nyanlända bör staden ta fram standardavtal och underlätta för hyresvärdar och hyresgäster att etablera kontakt med varandra. Ersättningen bör höjas till privatpersoner som vill hyra ut till nyanlända och anpassas bättre till de faktiska hyresnivåerna i olika delar av staden. Stadsdelsförvaltningarna ska ha som särskilt uppdrag att informera om dessa uthyrningsmöjligheter.

49. Alla delar av staden, inklusive ytterområdena, måste vara attraktiva. Samband måste skapas mellan fler stadsdelar, exempelvis Rinkeby och Bromsten, i syfte att öka tillgängligheten, tryggheten, den sociala integrationen, det naturliga flödet och det ekonomiska utbytet mellan områdena. Ordentliga stadskärnor måste skapas utanför tullarna. Det ska finnas en bra skola för alla i alla stadsdelar. I vissa stadsdelar är behovet av planering för nya arbetsplatser stort.

50. Oseriösa fastighetsägare ska inte få låta allmänna platser förfalla och bli otrygga. Staden måste ges möjligheter att gripa in mot fastighets- och centrumägare som inte tar sitt ansvar.

51. Stadsplanering för ökad trygghet. Tätare och mer levande områden med bra belysning och verksamheter på kvällstid ökar tryggheten. Trygghetsvandringar, såväl fysiska som digitala, är ett bra sätt att identifiera otrygga miljöer såsom stigar, buskage och gångtunnlar. Feministisk stadsplanering, som tar hänsyn till de olika rörelsemönster och behov som kvinnor och män har, ska ligga till grund för en tryggare fysisk miljö i ytterstaden.

52. Mer blandade boendeformer. Fler bostadsrätter behövs i områden som i dag domineras av hyresrätter och tvärt om. Där hyresrätten är den dominerande upplåtelseformen ska staden återuppta möjligheten till ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Stadens bostadsbolag ska få i uppdrag att bygga nya bostadsrätter. Förutom fler bostadsrätter ger det en indikation på betalningsviljan vilket underlättar för andra byggherrar som idag har svårt att värdera marknaden.

53. Motverka trångboddhet. Trångboddheten i staden bör kartläggas och det är viktigt att staden har en beredskap att möta de behov som barn i trångbodda miljöer har. Tillgången på publika ytor är ännu

viktigare där trångboddheten är stor. Här fyller biblioteken och skolan inklusive aktiviteter efter skoltid en viktig roll. Stadsdelar som har ett väldigt högt mottagande av asylsökande i eget boende (EBO), och där trångboddheten är stor, ska under en begränsad tid inte behöva ta emot fler i EBO.

54. Bekämpa svarta kontrakt. Socialtjänstens utbetalningar av ekonomiskt bistånd bör inte gå till boenden som uppenbart är svarta kontrakt. Stadens bostadsbolag måste öka arbetet för att motverka otillåten vidareuthyrning och även förekomsten av fiktiv uthyrning som innebär att den nyanlände tvingas betala för en adress utan möjlighet att bo där.

55. Bostadsbolagen ska ta sitt sociala ansvar. Det är viktigt att stadens bostadsbolag är en aktiv partner i närområdet när det kommer till att gynna föreningsliv, företagande och trygghet. Bostadsbolagen ska ha möjlighet att anställa invånare i närområdet för underhålls- och ombyggnadsprojekt.

Rätten till trygghet

Verklig frihet kräver trygghet.

Frihet och trygghet måste gälla alla oavsett bostadsort. För att upprätthålla allas rätt till frihet finns rättssamhället där polis, domstolar och andra myndigheter ser till att lagarna efterföljs.

Sedan årtionden tillbaka har ett antal faktorer bidragit till segregation där delar av Stockholm kännetecknas av utanförskap. Arbetslösheten, vardagsbrottligheten och det långvariga bidragsberoendet är högre och skolresultaten och valdeltagandet lägre i dessa områden.

I de mest utsatta områdena utmanas samhällets institutioner av parallella strukturer med egen normbildning, ekonomi och rättsskipning. Liberala värderingar trängs undan och enklaver präglade av religiös fundamentalism fördjupas. Allt fler vittnar om kvinnoförtryck, hederskultur och starkt fördömande attityder mot bland andra hbtq-personer. Polisen konstaterar även att våldsbejakande religiös extremism förekommer i vissa av områdena och där den våldsbejakande extremismen tillåts att växa sig som starkast blir också kvinnoförtrycket som djupast. Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett kärnvärde för liberaler, och när vi ser att detta kärnvärde utmanas får vi inte bara titta på och tåla när vissa kvinnors och flickors rättigheter inskränks och när hedersnormer breder ut sig. Även många pojkar riskerar att bli offer då familj och släkt kräver att de ska inta rollen som vakt, övervakare och bestraffare av systrar och andra kvinnliga släktingar.

I dessa områden fungerar också organiserad kriminalitet som en lokal maktfaktor som skaffar sig inflytande genom att anspela på sitt våldskapital. Den grova organiserade brottligheten skrämmer människor och begränsar deras liv och frihet. Polisen larmar om att de inte kan upprätthålla tillräcklig bemanning och handlare och företagare protesterar mot att deras trygghet inte går att garantera och väljer att lägga ner eller flytta sin verksamhet till följd av detta. Otryggheten i ytterstaden är betydligt högre än i innerstaden. De många lokala initiativ som finns för att förbättra tryggheten och möjligheterna i närområdet, från feministrörelser till nattvandrare, förtjänar politiskt och praktiskt stöd.

Ingen människa ska av sin omgivning hindras att utöva de rättigheter och möjligheter som ska gälla lika för alla. Individerna måste få stöd mot kollektiva förtryckande strukturer oavsett vem som utsätts och vart det än sker. Tryggheten måste säkras där kriminella gäng och moralväktare styr. Rättssamhällets institutioner måste stärkas, återta kontrollen, öka sin närvaro och agera när de boendes frihet begränsas av kriminella. Våldsbejakande religiös extremism måste bekämpas. Inga parallellsamhällen ska accepteras.

I detta arbete och i denna situation måste Stockholms stad göra mycket mer och i vissa avseenden gå utöver vad som förväntas av en kommun. Staten måste se till att poliserna får resurser och blir fler men i väntan på detta måste staden anställa kommunala trygghetsvakter som kan bidra till lugn och trygghet. Vidare är övervakningskameror, rätt använda och med en avvägning mellan intressena av integritet och brottsbekämpning, ett viktigt verktyg för att minska brottsligheten.

Alltför många unga har lockats av den så kallade Islamiska statens terrorläror, liksom av andra extremistiska organisationer. Arbetet mot extremism har hög prioritet och måste bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och med tydlighet när det gäller värderingar och ansvar. Insatser ska riktas till personer som är i riskzonen för radikaliserings, alternativt till personer som vill lämna extrema miljöer och tar avstånd från tidigare värderingar. Staden och rättsväsendet måste också ha kunskap och beredskap för att på rätt sätt ta emot personer som återvänder till staden efter att ha deltagit i fruktansvärda handlingar. Brott ska alltid sonas. Staden ska samarbeta med polis och rättsväsende för att lagföra skyldiga.

56. Stockholms stad måste intensifiera sitt arbete för att skapa trygghet i ytterstaden, och tillsammans med regeringen, polisen och andra statliga myndigheter ta ett helhetsgrepp om utvecklingen i utsatta områden med en gemensam ambitionsnivå vad gäller insatser och närvaro. Staden bör införa en trygghetssamordnare som håller ihop detta samarbete.

57. Stockholms stad ska erbjuda sig att medfinansiera fler poliser i ytterstaden om staten misslyckas med att säkerställa en tillräcklig finansiering av polisen. Polisen är en statlig angelägenhet men i avsaknad av tillräcklig finansiering måste staden vara beredd att bidra.

58. Kommunala trygghetsvakter ska anställas som i samverkan med polisen ska öka tryggheten för människor och därmed bidra till en positiv utveckling på gator och torg.

59. Höj anslagen till arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Pengarna ska gå till fortbildning av personal, ökade möjligheter till samverkan mellan stadsdelarnas socialtjänst, kunskapscentrumet Origo, skola, civilsamhälle och polis, mer resurser för socialtjänstens arbete i främsta linjen, samt utvärdering av genomförda insatser.

60. Stockholms stad ska genomföra regelbundet återkommande kartläggningar av förekomsten av hedersförtryck. Det bör även kartläggas hur pojkar påverkas av att vara inblandade i hedersförtryck, till exempel genom att de har sina familjers uppdrag att bevaka systrar och andra kvinnliga släktingar i skolan och på fritiden.

61. Stadsdelarna ska åläggas att intensifiera det brottsförebyggande arbetet. Strukturerat samarbete ska ske med polis, brottsofferjourer, det lokala föreningslivet, församlingar och samfälligheter liksom företag och fastighetsägare. Skolor, förskolor, kommunal fritidsverksamhet och socialtjänst ska ha en självklar plats i detta samarbete.

62. Sociala insatsgrupper ska finnas i alla stadsdelar. De underlättar samarbetet mellan olika aktörer för att kunna hjälpa ungdomar från kriminalitet. Idag finns sociala insatsgrupper för ungdomar från 15 år och exempelvis på Järva sociala insatsgrupper för unga vuxna i åldern 20-30 år. Metoden bör utvidgas och grupper för personer under 15 år bör inrättas.

63. Staden ska arbeta aktivt mot våldsbejakande extremism och alltid i enlighet med vetenskaplig expertis. Alla stadsdelsnämnder måste ha fungerande lokala handlingsplaner mot extremism, utifrån en aktuell lägesbeskrivning.

64. Kommunala verksamheter ska vara öppna för både kvinnor och män. Med undantag av omklädningsrum och toaletter ska separata utrymmen i badhus, skolor eller andra kommunala verksamheter inte förekomma. Staden måste se till att ha den personal på plats som krävs för att alla som deltar i stadens verksamheter ska kunna känna sig trygga.

65. Skollokalerna ska ha öppet längre och i större utsträckning kunna användas av idrotts- och föreningslivet. Frivilliga krafter som kan bidra vid exempelvis läxläsning och idrotts- och kulturverksamheter efter skoltid ska välkomnas. Samtidigt måste elevernas trygghet värnas genom att endast elever och behörig personal har tillgång till skolans lokaler under den ordinarie skoldagen.

66. Stockholms stad ska verka för att polisen ges större befogenheter att under en begränsad tid i samband med särskilda händelser kunna sätta upp övervakningskameror utan att i förhand behöva inhämta andra myndigheters tillstånd. Polisen ska därutöver ges tillstånd att nyttja drönare av olika slag vid särskilda händelser.

67. Socialtjänsten ska ha ett ansvar att i större utsträckning än idag ingripa tidigt mot barn och unga som begår våldsbrott och se till att de för egen och andras säkerhet omhändertas och flyttas ut ur sin lokalmiljö. Barn eller ungdomar som begått brott eller påträffas berusade eller narkotikapåverkade ska inom 48 timmar kallas till polis eller socialtjänst tillsammans med föräldrar eller annan vårdnadshavare.

Demokrati och det civila samhället

Sverige har historiskt kännetecknats av att medborgarna har haft högt förtroende dels till myndigheterna och dels till varandra. Detta förtroendekapital är en av vårt samhälles mest värdefulla tillgångar.

Valdeltagandet skiljer sig kraftigt mellan olika delar av staden, med upp till 50 procentenheters skillnad mellan vissa valdistrikt. Även om det är den enskildes sak att bestämma om man vill rösta eller inte så är lågt valdeltagande i ett område är tecken på att många antingen inte vet hur man röstar eller varför man ska rösta. De har inte tillgång till den makt som demokratin ger medborgarna.

Det finns allvarliga brister i ordningen i vissa vallokaler. Valhemligheten har på sina ställen varit svår att garantera, bland annat på grund av valsedlarnas placering. Problemen gäller framför allt i ytterstaden. Det svenska valförfarandet bygger på mycket underförstådd kunskap som kan vara svår att få tillgång till för nya väljare.

Föreningslivet och det civila samhället spelar en avgörande roll för integrationen. För att stärka det mellanmännsliga förtroendet och öka toleransen och förståelsen för varandra krävs att människor från olika bakgrund och olika delar av staden kan träffas. Bra exempel är partner- och fadderverksamheter där nyanlända och etablerade svenskar träffas.

Civilsamhället spelar en viktig roll för demokratin och integrationen. Det bidrar till att nya kontakter och mötesplatser skapas och är en omistlig del av vårt samhälle. Idrottsrörelsen, Berättarministeriet, scoutrörelsen och Rädda Barnen är bara några exempel på organisationer och folkrörelser som gör ovärderliga insatser för att ge ungdomar en meningsfull fritid, arbeta för demokrati och ge människor skäl att mötas.

Samtidigt måste stadens stöd till civila samhället ständigt följas upp och utvärderas. Inga offentliga medel ska gå till organisationer som motverkar integration och jämställdhet. Istället behövs mer fokus på att stödja förortens feminister och arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Kunskaper om det svenska samhället och demokratiska värderingar är centralt för att kunna bygga sin framtid i Sverige. Fler nya och gamla svenskar bör få större kunskap om hur demokratin har vuxit fram i Sverige. I avvaktan på nationella initiativ bör Stockholm tillsammans med andra intresserade kommuner och med brett folkligt deltagande ta fram en demokratikanon, bestående av en samling texter som har haft särskild betydelse för framväxten av demokratin i Sverige. Anpassade versioner av

demokratikanon kan användas i skolan men också för läsning och diskussion vid studiecirklar, folkhögskolor samt i SFI- och samhällsundervisning.

Många som kommit till Sverige har levt i samhällen som präglas av andra värderingar. Att komma till ett land där jämställdhet mellan kvinnor och män är centralt och tilltron till staten liksom individualismen är stark är då inte alltid enkelt. Samhället har därför ett ansvar att informera och tydliggöra vad som förväntas av alla, kvinnor som män, och vilka principer som är avgörande för ett demokratiskt, sekulärt och jämställt samhälle.

68. Det offentliga ska samverka och bidra med stöd till civilsamhället för integrationsinsatser. Staden bör inrätta en integrationspott där stöd för mindre och enklare aktiviteter avsätts till ideella organisationer, idrottsföreningar och skolor. Detta stöd ska vara enkelt att söka och administrera.

69. Idrotten ger en viktig möjlighet till integration och en meningsfull fritid. Stockholm ska prioritera breddidrotten och idrottsaktiviteter som är lättillgängliga, och stötta initiativ för idrott i utsatta områden. Det är viktigt att idrottsinsatser har ett jämställdhetsperspektiv och når även unga som inte vanligtvis nås av den traditionella föreningsidrotten.

70. Bibliotek och andra verksamheter som främjar kultur och läsning ger nya medborgare kunskaper och ett språk som gör det möjligt för dem att ta plats på den demokratiska arenan. Tillgängliga och trygga bibliotek med bra innehåll är i högsta grad en demokratifråga.

71. Biblioteken spelar också en viktig roll som mötesplatser i lokalsamhället, inte minst för barn och unga som kanske inte har någon annanstans att vara efter skoltid. Biblioteken bör samverka med skolan och civilsamhället för att vara platser för läsande, lärande och kultur. Det är viktigt att biblioteken har goda öppettider även på somrarna.

72. Inga offentliga medel får användas till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration och jämställdhet. Användningen av offentliga medel måste följas upp och medel ska krävas tillbaka om de använts för att främja odemokratiska syften.

73. Samhällsorienteringen måste förbättras och göras obligatorisk. Kunskap om hur den svenska demokratin fungerar i praktiken, liksom om de värden den bygger på, ska stå i centrum. Jämställdhet mellan kvinnor och män inklusive vikten av kvinnors och mäns lika rättigheter och skyldigheter i samhället generellt och på svensk arbetsmarknad ska betonas. Frågor om hedersrelaterat våld och förtryck ska lyftas fram. Även hbt-personers rättigheter måste behandlas och frågor om yttrandefrihet och tryckfrihet liksom andra centrala frågor för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle måste belysas.

74. För att kunna visa nya väljare rätt och upprätthålla god ordning i vallokalerna bör Stockholms stad anställa extra valförrättare inför valet 2018.

75. I en del vallokaler i Stockholm, inte minst i ytterstaden, har det förekommit ordningsproblem och oegentligheter. Stockholms stad bör hänvända sig till OSSE med en inbjudan om att skicka valobservatörer för att observera valen i Stockholm 2018.

76. Stockholms stad måste motverka diskriminering i alla former. En vanligt förekommande form av diskriminering är inom utelivet. Restauranger som diskriminerar sina gäster ska förlora sitt utskänkningstillstånd.

77. Medborgarskapsceremonin 6 juni är en uppskattad och viktig händelse. Staden bör verka för att ceremonin kan anordnas på fler platser än Stadshuset så att så många som möjligt får möjlighet att delta.

78. Staden ska i sitt evenemangsarbete återspegla den mångfald som finns i Stockholm och välkomna stockholmare från olika bakgrund att fira sina kulturella och religiösa högtider.

Reservation

Att stycke 61 stryks.

Daniel Forslund, Anna Horn (et al)